

Suomen Keskustan alueellinen kannatuspohja

TATU VANHANEN

ABSTRACT

The Regional Base of Support for the Finland's Centre Party

The problem discussed in this article concerns the regional and social basis of the Finland's Centre Party. Originally, the party was established to represent the interests of farmers and rural people, but, since the 1970s, its electoral support has not declined, although the percentage of agricultural population has. In this article, the Centre Party's electoral support is compared with the percentage of agricultural population in 409 Finnish municipalities. The results of correlation analysis show that the percentage of agricultural population still explains 55 per cent of the statistical variation in the Centre's electoral support, whereas its support among non-agricultural voters seems to be completely independent of the share of the agricultural population.

Vuoden 1987 Poliitiikan tutkimuksen päivillä esitin paperin »Keskustapuolueen kannatus ja maa- ja metsätalousväestö», jossa vertailin puolueen kannatuksen kunnittaista vaihtelua vuoden 1983 eduskuntavaaleissa maa- ja metsätalousväestön prosentiosuuteen 1980. Vertailuryhmään kuului 409 suomenkielistä kuntaa. Korrelaatioanalyysin tulos osoitti, että maa- ja metsätalousväestön prosentiosuus selitti tilastollisesti 53 % puolueen kannatuksen kunnittaisesta vaihtelusta 409 suomenkielisen kunnan ryhmässä ja 75 % kahdeksan eteläisen läänin 291 kunnan vertailuryhmässä (ks. Vanhanen 1987).

Vuoden 1991 Poliitiikan tutkimuksen päivillä esittämässäni paperissa »Suomen Keskustan vaalikannatuksen ympäristörajoitteet» (Vanhanen 1991) selvitin, millainen riippuvuusuhde muuttujien välillä oli vuosina 1987—88 pidetyissä vaaleissa. Tässä artikkelissa kohdistan huomion puolueen maaliskuun 1991 eduskuntavaaleissa saamaan alueelliseen kannatukseen, jota vertaan aikaisempien vaalien tuloksiin. Onko Suomen Keskustan alueellisen kannatuksen vaihtelu edelleen voimakkaammassa riippuvuusuhdeessa maa- ja metsätalousväestön prosentiosuuteen kuin mihinkään

muuhun selittävään tekijään?

Analyysin kohteena ovat vuoden 1987 eduskuntavaalit (Kansanedustajain vaalit 1987), vuoden 1988 presidentin valitsijamiesvaalit (Presidentin vaalit 1988), vuoden 1988 kunnallisvaalit (Kunnallisvaalit 1988) ja 1991 eduskuntavaalit (Kansanedustajain vaalit 1991) samassa 409 suomenkielisen kunnan vertailuryhmässä. Maa- ja metsätalousväestön prosentiosuutta koskevat tiedot ovat vuodelta 1985 (Suomen tilastollinen vuosikirja 1989, taulukko 24). Vertailu paljastaa riippuvuusuhdeessa tapahtuneet muutokset sekä koko maan että yksityisten kuntien tasolla.

Yhteiskuntarakenteen vaikutus

Lähtökohtanani on oletamus, jonka mukaan Suomen Keskustan alueellisen kannatuksen vaihtelu on yhä vahvassa riippuvuusuhdeessa maa- ja metsätalousväestön prosentiosuuteen, koska puolue oli alunperin perustettu maatalousväestön ja yleensä maaseutuväestön etuja ajavaksi puolueeksi. Jokainen puolue tarvitsee kannatusta saadakseen yhteiskunnallisen eturyhmän, jonka asioita se ajaa kilpailloittaa paremmin (vrt. Vanhanen 1981, 1986a).

Suomessa, samoin kuin muissakin Pohjoismaissa, puoluejako on perustunut enemmän luokka- ja elinkeinokautumiin kuin muissa Euroopan maissa (ks. esim. Rose 1974; Berglund ja Lindström 1978; Suhonen 1984; von Beyme 1984; Kivinen 1989; Martikainen ja Yrjönen 1991). Vahvasta intressiryhmäsidonnaisuudesta on kuitenkin seurauksena, että jos puoluetta tukevan eturyhmän lukumääräinen osuus yhteiskuntarakenteen muutosten seurauksena supistuu, niin myös puolueen kannatusta uhkaa supistuminen. Puolueen on joko yritettävä mukauttaa yhteiskuntarakenteen muutoksiin muuttamalla luonnettaan ja koettamalla saada kannatusta uusista ryhmistä tai alistuttava kannatuksensa supistumiseen.

Suomen Keskustan edeltäjät valitsivat jo vuosikymmeniä sitten edellisen toimintastrategian. Puolueen luonnetta ryhdyttiin muuttamaan uusien kannattajien voittamiseksi maa- ja metsätalousväestön ulkopuolelta. Muutokset ovat aikaa myöten tuottaneet tulosta. Maa- ja metsätalousväestön osuus väestöstä oli 1960-luvun alussa laskenut suunnilleen samaan tasoon maalaisliiton vaalikannatuksen kanssa, mutta 1970-luvun puolivälistä lähtien puolueen kannatus ei ole enää alentunut, vaikka maa- ja metsätalousväestön lukumäärän aleneminen on jatkunut. Vuonna 1985 maa- ja metsätalousväestöä oli ammatissa toimivasta väestöstä enää 10.6 % ja koko väestöstä 6.9 %, mutta puolueen kannatus pysyi 17—21 prosentin tasolla vuosien 1987—88 vaaleissa ja nousi 24.8 prosenttiin 1991 eduskuntavaaleissa. Miten selittää puolueen kannatuksen nousu sen peruskannattajajoukon vähenemisestä huolimatta? Siinä ongelmaa politiikan tutkijoille.

Mielipidetutkimusten mukaan keskustapuolueen kannattajista oli 1984 maanviljelijöitä enää runsaat 40 %, kun tuo osuus 1948 oli ollut noin 80 %. Toisaalta puolueen kannatus maanviljelijöiden keskuudessa on noussut korkeammaksi kuin koskaan aikaisemmin. Vuonna 1948 maanviljelijöistä 62 % oli maalaisliiton äänestäjiä, mutta 1984 prosenttiluku oli noussut 78:aan (Alestalo 1986, 63—71, 117—118. Vrt. Martikainen ja Yrjönen 1991, 58). Jos mukaan otetaan vain suomenkieliset maanviljelijät, tuo prosenttiluku olisi vielä korkeampi. Vuoden 1991 eduskuntavaaleissa maanviljelijöiden osuus Keskustan äänestäjistä oli todennäköisesti paljon vähemmän kuin 40 %, mutta toisaalta Keskustan osuus maanviljelijöiden äänistä oli melko varmasti huomattavasti yli 80 prosenttia.

Tutkimustehtävänä on nyt testata esitettyä hypoteesia puolueen kannatuksen ja maa- ja metsätalousväestön prosenttiosuuden riippuvuudesta viimeksi

pidetyissä vaaleissa. Tulokset osoittavat, onko riippuvuus heikentynyt, pysynyt ennallaan vai vahvistunut. Toisena tehtävänä on etsiä vastausta kysymykseen, miksi puolueen kannatus ei ole alentunut maa- ja metsätalousväestön lukumäärän supistumisen myötä.

Analyysitekniikat

Esitettyä hypoteesia voidaan parhaiten testata kuntien tasolla, sillä kunta on pieni alueellinen yksikkö, jolta on saatavissa sekä elinkeinorakennetta että vaalituloksia koskevat tiedot. Olen kuitenkin jättänyt vertailusta pois sellaiset kunnat, joissa ruotsinkielisten osuus väestöstä 1980 oli 30 % tai enemmän, koska Suomen Keskusta edeltäjinään ei ole koskaan pyrkinyt esiintymään ruotsinkielistä väestöä edustavana puolueena. Näin mukaan jäi 409 suomenkielistä kuntaa, joissa suomenkielisten osuus oli vähintään 70 % vuonna 1980. Kuntaryhmä on pidetty samana kaikissa vaaleissa, vaikka Lappeenrantaan liitettyä Nuijamaan kuntaa ei enää 1991 vaaleissa ollut. Tilastoanalyysissä sen paikalla on käytetty äänten jakautumaa Nuijamaalla vuoden 1987 eduskuntavaaleissa.

Hypoteesia testataan korrelaatio- ja regressioanalyysin tekniikoilla. Kahden muuttujan välinen korrelaatio osoittaa niiden välisen suoraviivaisen riippuvuuden voimakkuuden. Regressioanalyysillä saadaan selvitettyksi, miten hyvin korrelaatioanalyysin osoittama kahden muuttujan välinen koko aineistossa vallitseva riippuvuus soveltuu yksityisiin havaintoyksiköihin; tässä tapauksessa vertailuryhmän yksityisiin kuntiin tai vaalipiireihin.

Riippuvuus on yhä vahva

Taulukossa 1 esitetään korrelaatioanalyysin tulokset elinkeinorakenteen ja Suomen Keskustan vaalikannatuksen riippuvuudesta 409 kunnan vertailuryhmässä vuosien 1987—91 vaaleissa. Vertailun vuoksi elinkeinorakenteen indikaattoreina on käytetty maa- ja metsätalousväestön lisäksi myös teollisuudesta toimeentulonsa saavan väestön osuutta työllisestä työvoimasta ja palveluelinkeinoista toimeentulonsa saavien osuutta vuonna 1985.

Taulukko 1 osoittaa, että puolueen kannatuksen ja maa- ja metsätalousväestön prosenttiosuuden välinen positiivinen riippuvuus on säilynyt jokseenkin vakaana. Vuosien 1987—91 vaaleissa riippuvuus oli jopa hieman vahvempi kuin 1983 eduskuntavaaleissa, jolloin selitysprosentti oli 53.

Puolueen alueellisessa kannatusrakenteessa ei

Taulukko 1. Suomen Keskustan kunnittaisen vaalikannatuksen riippuvuus elinkeinorakenteesta (1985) vuosien 1987–91 vaaleissa 409 suomenkielisen kunnan vertailuryhmässä.

Elinkeinoryhmä	Eduskuntavaalit 1987	Presidentin vaalit 1988	Kunnallisvaalit 1988	Eduskuntavaalit 1991
Maa- ja metsätalousväestö	0.749	0.733	0.766	0.744
selitysprosentti	56	54	59	55
Teollisuusväestö	-0.631	-0.647	-0.630	-0.653
selitysprosentti	40	42	40	43
Palveluelinkeinot	-0.476	-0.439	-0.499	-0.444
selitysprosentti	23	19	25	20

myöskään ole tapahtunut suuria muutoksia eri vaalien välillä, vaikka kokonaiskannatus on huomattavasti kasvanut. Vuoden 1991 eduskuntavaalien tulos korreloi erittäin vahvasti vuoden 1987 vaalituloksen kanssa (0.962), samoin vuoden 1988 valitsijamiesvaalien ja kunnallisvaalien tulosten kanssa (0.949 ja 0.951) 409 suomenkielisen kunnan vertailuryhmässä. Vuoden 1991 eduskuntavaalien voitto näyttää jakautuneen melko tasaisesti yli koko maan. Voitto ulottui myös etelän suuriin kaupunkeihin ja väestökeskuksiin.

Taulukossa 2 esitetään elinkeinorakenteen ja eduskunta-vaaleissa 1987 ja 1991 saadun kannatuksen väliset korrelaatiot kaikkien eduskuntapuolueiden osalta samassa 409 suomenkielisen kunnan vertailuryhmässä. Tulokset osoittavat, että minkään muun puolueen kannatuksella ei ole yhtä vahvaa riippuvuutta elinkeinorakenteeseen kuin Suomen Keskustalla.

SDP:n ja kokoomuksen kannatus on selvässä positiivisessa korrelaatiossa teollisuusväestön osuuden kanssa ja Vihreiden kannatus palveluelinkeinoissa toimivien osuuden kanssa. Muiden puolueiden korrelaatiot elinkeinorakenteen indikaattoreiden kanssa olivat näitä huomattavasti heikommat, lähellä nollaa. Vasemmistoliiton kannatus korreloi vain heikosti teollisuusväestön ja palveluelinkeinon kanssa. SMP:n kannatuksen positiivinen korrelaatio maa- ja metsätalousväestön osuuden kanssa heikkeni huomattavasti vuoden 1991 vaaleissa, mikä ilmentää äänten menettämistä Keskustalle. Kristillisten vaalikannatus on täysin riippumatonta elinkeinorakenteen vaihtelusta. Liberaalien aikaisemmin selvä positiivinen korrelaatio palveluelinkeinon osuuden kanssa heikkeni vuoden 1991 vaaleissa. Suomen Keskustan kunnittainen kannatus on vahvimmissa negatiivisissa riippuvuudessa Vihreiden kannatuksen kanssa (-0.756), mikä osoittaa puolueiden alueellisen kannatuksen suurta eriytymistä. Vanha »vihreä» puolue on omilla tuki-

alueillaan pitänyt pintansa Vihreiden kilpailua vastaan.

Suomen Keskustan kannatuksen ja maa- ja metsätalousväestön prosenttiosuuden välinen riippuvuus näyttää olevan eteläisemmän Suomen kunnissa vielä voimakkaampi kuin keskimäärin koko maassa. Kahdeksan eteläisen läänin 291 kunnan vertailuryhmässä korrelaatio oli 1987 eduskunta-vaaleissa 0.859, 1988 presidentin valitsijamiesvaaleissa 0.892, 1988 kunnallisvaaleissa 0.877 ja 1991 eduskunta-vaaleissa 0.867. Selitysprosentit olivat

Taulukko 2. Puolueiden vuosien 1987 ja 1991 eduskuntavaaleissa saamien ääniosuuksien ja elinkeinorakenteen (1985) väliset korrelaatiot 409 suomenkielisen kunnan vertailuryhmässä.

Puolue	Maa- ja metsätalousv. %	Teollisuus- väestö %	Palvelu- elinkeinot %
1987			
Teollisuusväestö	-.713		
Palveluelinkeinot	-.751	.079	
SDP	-.555	.539	.290
Kokoomus	-.466	.449	.247
Keskustapuolue	.749	-.631	-.476
SKDL	-.245	.144	.213
SMP	.398	-.288	-.307
DEVA	-.330	.163	.318
SKL	.069	-.088	.022
LKP	-.423	.159	.457
Vihreät	-.534	.255	.525
1991			
SDP	-.545	.551	.263
Kokoomus	-.481	.450	.265
Keskusta	.744	-.653	-.444
Vasemmistoliitto	-.313	.190	.266
SMP	.189	-.068	-.222
SKL	.055	-.077	-.012
LKP	-.263	.068	.313
Vihreät	-.573	.276	.562

vastaavasti 74—79. Kolmen pohjoisimman läänin (Vaasan, Oulun ja Lapin läänit) 118 kunnan vertailuryhmässä korrelaatiot olivat hieman heikkomat (0.782, 0.809, 0.759 ja 0.763). Suomen Keskustan kannatuksen suuri nousu vuoden 1991 eduskuntavaaleissa ei muuttanut vahvaa positiivista riippuvuussuhdetta maa- ja metsätalousväestön prosenttiosuuteen.

Regressioanalyysi

Regressioanalyysi on keino palauttaa korrelaatioanalyysin osoittama keskimääräinen riippuvuus yksityisten havaintoyksikköjen tasolle. Tässä yhteydessä rajoitun tulosten esittämiseen vuoden 1991 eduskuntavaalien osalta. Regressioanalyysin tulokset on esitetty graafisesti kuviossa 1.

Regressioyhtälön vakio 19.686 osoittaa regressiosuoran ja Y-akselin (puolueen kannatusprosentti) leikkauspisteen, kun X-muuttujan eli maa- ja metsätalousväestön prosenttiosuus on nollassa. Leikkauspisteessä puolueen kannatus on keskimäärin ollut 19.7 % eli selvästi korkeampi kuin puolueen kannatus etelän suurissa kaupungeissa. Vuoden 1988 kunnallisvaaleja koskevassa regressioanalyysissä leikkauspiste oli 15.245.

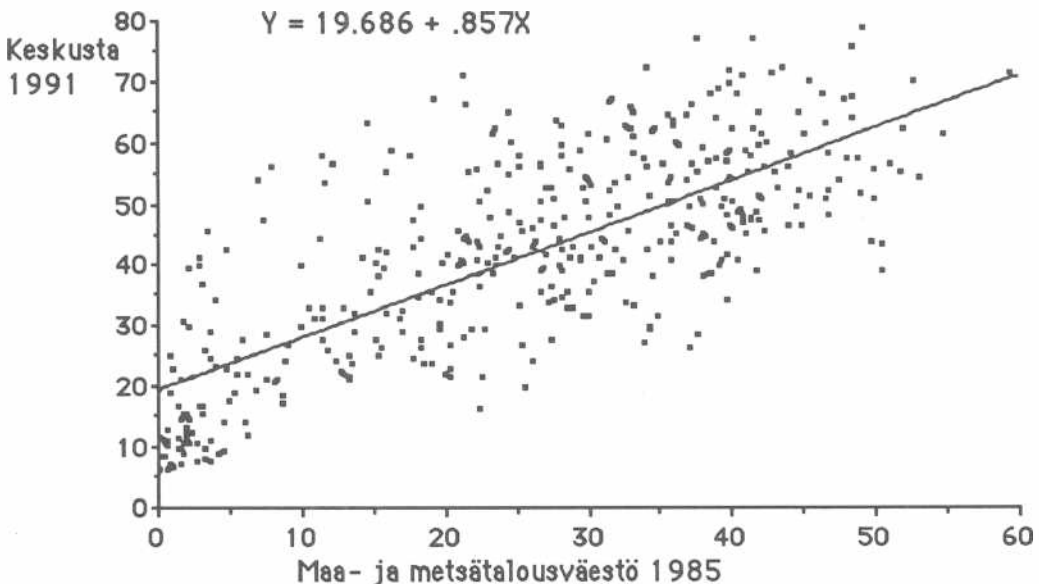
Kuviossa 1 esitettävän regressioyhtälön regres-

siokerroin on 0.857. Regressiokertoimen avulla voidaan tilastollisesti selittää Suomen Keskustan kannatuksen tasoa maa- ja metsätalousväestön työvoimaosuudella. Yhden %-yksikön lisäys maa- ja metsätalousväestön työvoimaosuudessa nostaa tilastollisesti puolueen kannatusta keskimäärin 0.857 prosenttiyksiköllä.

Jos muuttujien välinen riippuvuus olisi täydellinen, kaikki kunnat sijoittuisivat yhtälön perusteella lasketulle regressiosuoralle. Tosiasiassa 45 prosenttia puolueen kannatuksen kunnittaisesta vaihtelusta liittyi vuoden 1991 eduskuntavaaleissa muihin tekijöihin, ja vastaavasti kuntia osoittavat pisteet kuviossa ovat hajaantuneet regressiosuoran ylä- ja alapuolelle. Muista tekijöistä tärkeimpänä on ollut puolueen kannatusperinteessä oleva alueellinen ero. Keskustan kannatus Pohjois-Suomessa on perinteellisesti ollut suurempaa kuin etelässä. Kunnittaisen kannatuksen vaihteluun vaikuttavat tietysti myös monet paikalliset tekijät, kuten ehdokasasettelu ja puolueen järjestötoiminta.

Maantieteellinen jako Suomen Keskustan parhaiden ja heikoimpien kannatusalueiden (suhteessa maa- ja metsätalousväestön prosenttiosuuteen) välillä on hyvin selvä. Parhaat kannatuskunnat kasaantuvat pohjoiseen ja heikoimmat etelään. Eräät poikkeuksellisen heikon kannatuksen kunnista Uudella-

Kuvio 1. Regressioanalyysi maa- ja metsätalousväestön prosenttiosuuden (1985) ja Suomen Keskustan ääniosuuden välisestä riippuvuudesta vuoden 1991 eduskuntavaaleissa 409 suomenkielisen kunnan vertailuryhmässä.

maalla ja Turun eteläisessä vaalipiirissä ja Vaasan läänin kaksi heikkoa kuntaa (Kaskinen ja Vaasa) ovat osaksi ruotsinkielisiä. Eniten Suomen Keskustan heikoimman kannatuksen kuntia on vuoden 1918 sisällissodan näyttämöllä Satakunnassa, Hämeen läänissä, Itä-Hämeessä ja Keski-Suomen läänin eteläosassa. Tällä alueella puolue ei ole vielä saavuttanut samaa kannatustasoa suhteessa maa- ja metsätalousväestön osuuteen kuin muualla maassa. Poikkeuksellisen vahvan kannatuksen kunnista melkein kaikki ovat Vaasan, Oulun ja Lapin lääneissä.

Muilta elinkeinoryhmiltä saatu kannatus

Suomen Keskustan kannatuksen ja maa- ja metsätalousväestön prosenttiosuuden välillä on kuntien tasolla vahva riippuvuus, koska valtava enemmistö maa- ja metsätalousväestöstä äänestää puoluetta. Suomenmaa-lehteen viisi vuotta sitten kirjoittamassani artikkelissa (Vanhanen 1986b) päätelin tämän riippuvuuden perusteella, että puolue »on yleensä saanut sitä enemmän kannattajia muiden väestöryhmien keskuudesta mitä korkeampi maa- ja metsätalousväestön osuus alueen koko väestöstä on». Hypoteesia voi perustella sillä, että jos puolueella maa- ja metsätalousväestön suuren lukumäärän takia on poliittinen hegemonia jollain alueella, niin sillä on suhteellisesti paremmat mahdollisuudet saada kannatusta myös muihin elinkeinoryhmiin kuuluville äänestäjiltä, koska äänestäjille voisi olla edullista tukea valta-asemassa olevaa puoluetta. Hypoteesi jäi kuitenkin testaamatta. Vaihtoehtoisena nollahypoteesina on, että puolueen muilta elinkeinoryhmiltä saama suhteellinen kannatus on riippumaton maa- ja metsätalousväestön osuudesta alueella.

Kumpi näistä kahdesta oletuksesta on lähempänä totuutta? Miten vaihtoehtoisten hypoteesien paremmuus voitaisiin ratkaista? Viisi vuotta sitten en osannut testata esittämäni oletusta. Nyt luulen löytäneeni melko luotettavan keinon oletetun riippuvuuden mittaamiseen empiirisellä aineistolla. Tarkoitin »alueella» artikkelissani läänejä ja vaalipiirejä, mutta hypoteesia voi testata myös kuntien tasolla. Valtaosa maanviljelijäväestöstä äänestää vaaleissa Suomen Keskustaa. On selvää, että jos puolueen osuus äänistä jossain kunnassa on korkeampi kuin maa- ja metsätalousväestön prosenttiosuus väestöstä, niin ylimenevä osuus on muilta elinkeinoryhmiltä saatuja ääniä. Tosiasiassa muilta ryhmiltä saatu osuus on kaikissa kunnissa tätä erotusta korkeampi, koska maatalousväestö ei kokonaisuudessaan äänestä Keskustaa.

Niissäkin kunnissa, joissa puolueen ääniosuus on jäänyt maatalousväestön prosenttiosuutta pienemmäksi, osa puolueen äänestäjistä on jokseenkin varmasti ollut muita kuin maatalousväestöön kuuluvia. Näin ollen esittämäni mittari on vain karkea arvio, johon yksityisten kuntien kohdalla voi sisältyä huomattaviakin virheitä. Mutta kun parempaakaan mittaria ei ole käytettävissä, perustan analyysin tähän kieltämättä karkeaan ja yksityisten kuntien kohdalla virheitä sisältävään indikaattoriin.

Testausta varten on ensin laskettava kunkin kunnan kohdalta puolueen ääniosuuden ja maa- ja metsätalousväestön prosenttiosuuden erotus. Sen jälkeen on vielä laskettava tuon erotuksen prosenttiosuus kyseisen kunnan ei-maatalousväestön prosenttiosuudesta. Näin saadaan summittainen arvio siitä, kuinka suuren osan ei-maatalousväestön äänistä puolue on saanut.

Jos esim. jossain kunnassa maa- ja metsätalousväestön prosenttiosuus 1985 oli 20 prosenttia ja Suomen Keskusta sai vuoden 1991 eduskuntavaaleissa 30 prosenttia kunnan äänistä, niin erotukseksi tulee 10 prosenttiyksikköä ja tuon erotuksen prosenttiseksi osuudeksi ei-maatalousväestön prosenttiosuudesta 12.5 % (ei-maatalousväestön osuus on tässä tapauksessa $100 - 20 = 80$ %).

Ongelmana ovat kunnat, joissa puolueen osuus äänistä on jäänyt pienemmäksi kuin maa- ja metsätalousväestön prosenttiosuus. Kaikissa näissä tapauksissa (19 kuntaa) olen merkinnyt erotukseksi ja puolueen osuudeksi ei-maatalousväestön äänistä 0 prosenttia.

Lopuksi tarvitsee vain korreloida saadut prosenttiluvut maa- ja metsätalousväestön prosenttiosuuk-sien kanssa. Hypoteesi edellyttää melko vahvaa positiivista korrelaatiota.

Rajoitun analyysissä eduskuntavaaleihin 1991 (vrt. Vanhanen 1991, jossa sama analyysi on tehty vuoden 1988 kunnallisvaalien osalta).

14:n vaalipiirin vertailuryhmä

Vertaan ensin riippuvuutta 14 vaalipiirin vertailuryhmässä. Vaalipiirejä koskevat tiedot indikaattoreista ovat vaalipiirien suomenkielisten kuntien aritmeettisiä keskiarvoja (ks. taulukko 3). Tässä analyysissä ei ole otettu huomioon vaalipiirijaossa vuoden 1988 jälkeen tapahtuneita muutoksia.

Maa- ja metsätalousväestön ja Suomen Keskustan ei-maatalousväestöltä saaman kannatuksen välinen korrelaatio on 14 vaalipiirin ryhmässä lievästi positiivinen (0.366), mutta 11 vaalipiirin ryhmässä, josta Vaasan, Oulun ja Lapin vaalipiirit on jätetty

Taulukko 3. Vaalipiirittaiset suomenkielisiä kuntia koskevat aritmeettiset keskiarvot Suomen Keskustan kannatuksesta eduskuntavaaleissa 1991 ja maa- ja metsätalousväestön prosenttiosuudesta 1985 sekä niiden vaalipiirittaiset erotukset ja erotusten prosenttiosuudet ei-maatalousväestöstä.

Vaalipiiri	Keskusta 1991 %	Maa- ja metsä- talousv. 1985 %	Erotus	Erotuksen %-osuus ei-maatalousväestön %-osuudesta	N
Helsinki	6.0	0.2	5.8	5.8	1
Uudenmaan	24.0	15.0	9.0	10.6	23
Turun ja Porin eteläinen	38.6	24.3	14.3	18.9	49
Turun ja Porin pohjoinen	34.2	23.8	10.4	13.6	37
Hämeen eteläinen	28.1	19.9	8.2	10.2	29
Hämeen pohjoinen	22.1	19.3	2.8	3.5	20
Kymen vaalipiiri	39.8	26.6	13.2	18.0	28
Mikkelin vaalipiiri	41.0	32.0	9.0	13.2	29
Pohjois-Karjalan	40.6	29.4	11.2	15.9	19
Kuopion vaalipiiri	47.6	33.8	13.8	20.8	24
Keski-Suomen	40.0	27.4	12.6	17.4	32
Vaasan vaalipiiri	53.8	30.4	23.4	33.6	44
Oulun vaalipiiri	57.1	27.2	29.9	41.1	52
Lapin vaalipiiri	57.0	20.4	36.6	46.0	22
Kaikki 409 kuntaa	37.8	23.5	14.3	19.2	409

pois, korrelaatio on huomattavasti vahvempi (0.733). Tulos tukee esitettyä tutkimushypoteesia, mutta 14 vaalipiirin vertailuryhmässä vain hyvin heikosti.

Eteläistenkin vaalipiirien ryhmässä noin 46 prosenttia Suomen Keskustan muilta elinkeinoryhmiltä saaman kannatuksen vaalipiirittäisestä vaihtelusta jää muiden tekijöiden selitettäväksi. Näin ollen johtopäätökseksi tulee, että viisi vuotta sitten esittämäni hypoteesi saa eteläisten vaalipiirien tasolla selvää tukea empiirisestä aineistosta, mutta maan kaikkien vaalipiirien vertailuryhmässä esiintyy vain hyvin heikkoa hypoteesin mukaista riippuvuutta.

Regressioanalyysin tulokset 14 vaalipiirin osalta on esitetty kuviossa 2. Sen tarkastelu osoittaa, etteivät »poliittiset ilmastoalueet» (vrt. Rantala 1968) suinkaan perustu yksinomaan maa- ja metsätalousväestön osuudessa oleviin eroihin. Regressiosuoran yläpuolelle sijoittuvat vaalipiirit ovat samoja, joiden alueella maalaisliitto sai alusta saakka suhteellisesti suurimman kannatuksensa, kun taas negatiiviseen suuntaan eniten poikkeava Hämeen pohjoinen vaalipiiri on perinteellisesti ollut puolueen heikoimman kannatuksen aluetta.

Nämä historialliseen perimään liittyvät suuret positiiviset ja negatiiviset poikkeamat heikentävät tuntuvasti maa- ja metsätalousväestön prosenttiosuuden ja puolueen ei-maatalousväestöltä saaman suhteellisen kannatuksen välistä positiivista korrelaatiota. Mutta näistä poikkeamista riippumattakin

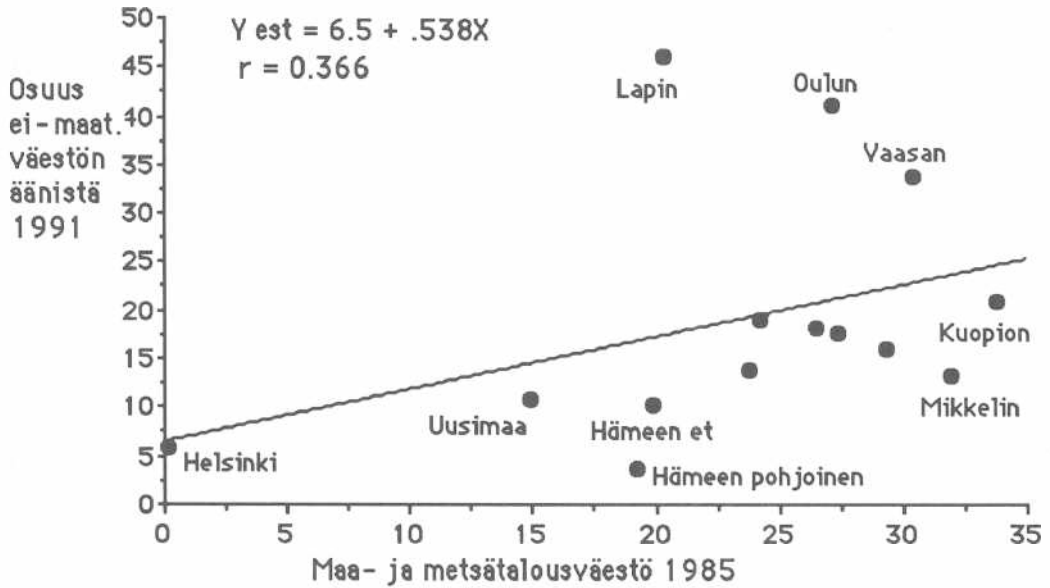
korrelaatio mainittujen muuttujien välillä jää vaalipiiritasolla paljon heikommaksi kuin korrelaatio puolueen kannatuksen ja maa- ja metsätalousväestön prosenttiosuuden välillä (14 vaalipiirin ryhmässä 0.776 ja 11 eteläisimmän vaalipiirin ryhmässä 0.972).

409:n kunnan vertailuryhmä

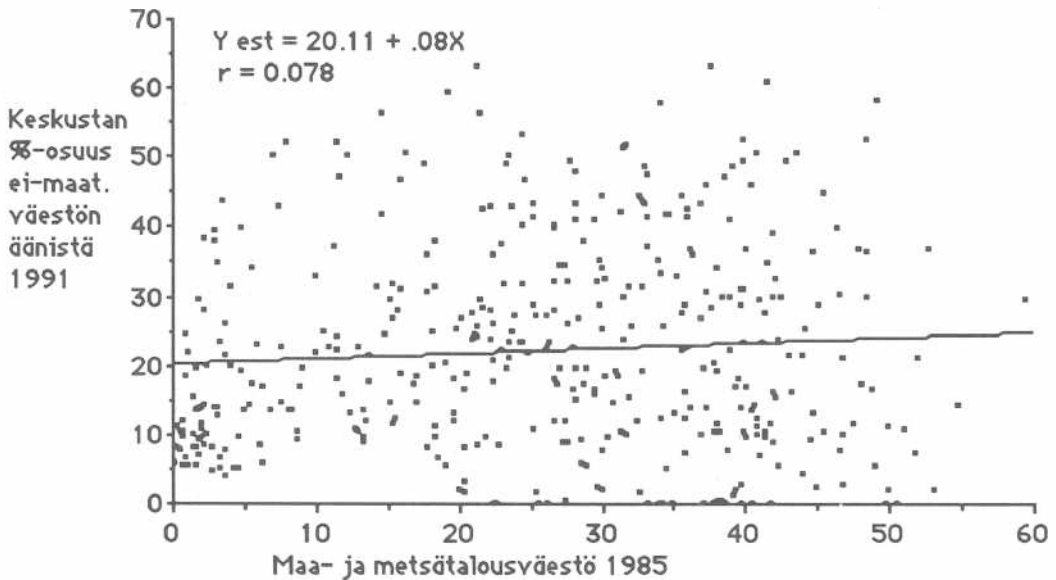
Koska vaalipiirien vertailuryhmässä muuttujien välillä ei ollut kuin heikkoa riippuvuutta, voidaan otaksua, ettei sitä näkyisi myöskään 409 suomenkielisen kunnan vertailuryhmässä. Korrelaatioanalyysin tulos osoittaa, että 409 suomenkielisen kunnan vertailuryhmässä maa- ja metsätalousväestön prosenttiosuuden ja Suomen Keskustan ei-maatalousväestöltä saaman suhteellisen ääniosuuden välinen korrelaatio vuoden 1991 eduskuntavaaleissa oli vain 0.078, mikä merkitsee, että selitysaste jää nolnaan (ks. kuvio 3). Tulos tukee nollahypoteesia ja osoittaa alkuperäisen hypoteesini kuntien tasolle ulotettuna täysin virheelliseksi. Vuoden 1988 kunnallisvaaleissa riippuvuus oli täsmälleen yhtä heikkoa (0.078).

Näin ollen joudutaan tekemään se johtopäätös, että kuntien tasolla Suomen Keskustan muilta elinkeinoryhmiltä saaman suhteellisen ääniosuuden vaihtelu on maa- ja metsätalousväestön prosenttiosuudesta täysin riippumatonta. Maa- ja metsätalousväestön prosenttiosuus ei näytä lisäävän eikä

Kuvio 2. Tulokset regressioanalyysistä, jossa riippumattomana muuttujana maa- ja metsätalousväestön prosenttiosuus 1985 ja riippuvana muuttujana Suomen Keskustan arvioitu prosenttinen kannatus ei-maatalousväestön keskuudessa eduskuntavaaleissa 1991. Muuttujia koskevat luvut ovat suomenkielisten kuntien vaaliipiirittäisiä keskiarvoja.

Kuvio 3. Regressioanalyysin tulokset maa- ja metsätalousväestön prosenttiosuuden (1985) ja Suomen Keskustan ei-maatalousväestöltä saaman arvioitun suhteellisen ääniosuuden välisestä riippuvuudesta vuoden 1991 eduskuntavaaleissa 409 suomenkielisen kunnan vertailuryhmässä.

vähentävän puolueen suhteellista kannatusta ei-maatalousväestön keskuudessa. Muilta elinkeinoryhmiltä saatu kannatus ei myöskään ole merkittävässä riippuvuussuhteessa teollisuusväestön prosenttiosuuteen (-0.218) eikä palveluelinkeinoissa toimivien osuuteen (0.092).

Sen sijaan ei-maatalousväestöltä saatu kannatus on positiivisessa riippuvuussuhteessa puolueen kokonaiskannatukseen. Vahvan kannatuksen kunnissa puolue on saanut selvästi suuremman osan myös ei-maatalousväestön äänistä. Puolueen äänimäärän ja ei-maatalousväestöltä saadun ääniosuuden välinen korrelaatio oli vuoden 1991 eduskuntavaaleissa 0.711 , mikä merkitsee, että 50 prosenttia puolueen ei-maatalousväestöltä saamasta ääniosuudesta selittyy tilastollisesti puolueen kokonaiskannatuksella. Tämä riippuvuusuhde on tietysti tekninen, koska ei-maatalousväestöltä saadut äänet sisältävät puolueen kokonaisäänimäärän.

Suomen Keskustan ei-maatalousväestöltä sama arvioitu kunnittainen ääniosuus korreloi erittäin voimakkaasti kuviossa 1 esitetyn regressioanalyysin tuottamien residuaalien kanssa (0.977). Kyseisessä regressioanalyysissä (ks. kuvio 1) maa- ja metsätalousväestön prosenttiosuus on riippumattomana muuttujana (x) ja Suomen Keskustan ääniosuus 1991 eduskuntavaaleissa riippuvana muuttujana (y). Lähes täydellinen riippuvuus regressioanalyysin tuottamien residuaalien ja edellä esitetyllä tavalla arvioidun ei-maatalousväestöltä saadun ääniosuuden välillä liittyy siihen, että kumpikin muuttuja mittaa, joskin eri näkökulmasta, poikkeamaa puolueen kannatuksen ja maa- metsätalousväestön prosenttiosuuden välisestä keskimääräisestä riippuvuudesta.

Residuaalit eivät kuitenkaan osoita, kuinka monta prosenttia puolue jossain kunnassa sai ei-maatalousväestön äänistä. Käyttämälläni laskukaavalla voidaan laskea arvio tästä suhdeluvusta. Se on tosin vain karkea arvio, koska puolueen maa- ja metsätalousväestöltä saamassa kannatuksessa on vaihtelua kuntien välillä. Kaikissa tapauksissa arvioidut prosenttiosuudet ovat jonkin verran todellisia pienempiä siitä syystä, että luultavasti missään kunnassa kaikki maa- ja metsätalousväestöön kuuluvat eivät ole äänestäneet Suomen Keskustaa.

Liitetaulukko sisältää vaalipiirittäisen luettelon kunnista, joissa Suomen Keskustan ei-maatalousväestöltä saama kannatus on ollut poikkeuksellisen korkea (yli 45 %) tai poikkeuksellisen alhainen (alle 3 %). Suomenkielisten kuntien aritmeittinen keskiarvo oli 22.2 %. Luettelon tarkoituksena on antaa kuva ääritapauksina olevien kuntien alueellisesta

jakautumisesta.

Suomen Keskustan ei-maatalousväestöltä saaman kannatuksen vaihtelu ei näytä olevan alueellisesti läheskään sattumanvaraista, sillä pienimpien osuukien kunnat kasaantuvat etelään ja erityisesti Hämeeseen, kun taas poikkeuksellisen suuren osuuden kunnat kasaantuvat Vaasan, Oulun ja Lapin lääneihin. Puolueen suuren ja pienen kannatuksen historiallinen perinne näyttää vaikuttavan myös siihen, kuinka suuri osa kunnan ei-maatalousväestöstä äänestää puoluetta. Tässä yhteydessä minulla ei ole käytettävissäni täsmällisempää menetelmää tuon riippuvuussuhteen voimakkuuden mittaamiseen, mutta näyttää siltä, että historiallinen kannatusperinne voisi selittää 20–40 prosenttia puolueen ei-maatalousväestöltä saaman kunnittaisen kannatuksen vaihtelusta. Se merkitsee, että paikallisten ja sattumanvaraisten tekijöiden vaikutus vastaavasti supistuu. Paikallisiin tekijöihin sisältyy puolueen järjestötoiminnan tehokkuudessa esiintyvä vaihtelu, ehdokasasettelusta aiheutuva kannatuksen paikallinen vaihtelu ja paikalliset historialliset perinteet.

Johtopäätökset

Maa- ja metsätalousväestön suhteellinen osuus on edelleen Suomen Keskustan kunnittaisen vaalikannatuksen vaihtelua vahvasti selittävä tekijä, mutta sen sijaan se ei näytä vaikuttavan siihen, millaisen kannatuksen puolue saa ei-maatalousväestön keskuudesta.

Keskustan muilta ammattiryhmiltä saaman kannatuksen riippumattomuus maa- ja metsätalousväestön työvoimaosuudesta voi olla osaselityksenä sille, ettei peruskannattajien lukumäärän jyrkkä supistuminen ole aiheuttanut vastaavaa alamäkeä puolueen vaalikannatuksessa.

Toisin sanoen, vaikka Suomen Keskustan vaalikannatuksen kunnittainen ja alueellinen vaihtelu on edelleen vahvassa positiivisessa korrelaatioissa maa- ja metsätalousväestön suhteelliseen osuuteen, ei puolueen kokonaiskannatuksen taso ole enää ratkaisevassa riippuvuussuhteessa maa- ja metsätalousväestön lukumäärään, koska puolueen muilta väestöryhmiltä saama tuki näyttää olevan kuntatasolla riippumatonta maatalousväestön suhteellisesta määrästä.

Toisena Suomen Keskustan kunnittaisen kannatuksen vaihteluun merkittävästi vaikuttavana tekijänä on historiallinen kannatusperinne. Maa- ja metsätalousväestön osuudesta riippumatta puolueen kannatus on Pohjanmaalla ja pohjoisessa sen historiallisella ydinkannatusalueella huomattavasti korkeam-

pi kuin etelässä ja erityisesti Hämeessä, mikä on alusta lähtien ollut puolueelle poikkeuksellisen heikon kannatuksen aluetta. Tässä artikkelissa olen rajoittunut mittaamaan maa- ja metsätalousväestön suhteellisen osuuden systemaattista vaikutusta (55 %) puolueen kunnittaiseen kannatukseen. Jos myös historiallisen perinteen vaikutus voitaisiin ottaa huomioon, selitysprosentti saattaisi nousta 70—80:een. Senkin jälkeen jää vielä tilaa paikalliselle vaihtelulle ja sattumanvaraisille tekijöille.

Haluan korostaa, että tässä esitetty Suomen Keskustan kannatuspohjaa käsittelevä selitys koskee puolueen kannatuksen kunnittaista vaihtelua. Kokonaiskannatuksen vaihtelu vaalien välillä eli se saako puolue vaaleissa 17 vai 24 prosenttia äänistä riippuu sen sijaan ratkaisevasti poliittisista tekijöistä, kuten puolueen harjoittamasta politiikasta ja äänestäjien siitä saamasta kuvasta sekä tietysti myös muiden puolueiden politiikan onnistumisesta tai epäonnistumisesta.

Olen voinut osoittaa tilastollisen analyysin pohjalta, että maa- ja metsätalousväestön osuus työvoimasta selittää yli 50 % Suomen Keskustan kannatuksen kunnittaisesta vaihtelusta. Sen sijaan puolueen ei-maatalousväestöltä saaman kannatuksen kunnittainen vaihtelu on riippumatonta maa- ja metsätalousväestön prosenttiosuudesta kunnassa.

LÄHTEET

- Alestalo, Matti (1986): *Structural Change, Classes and the State. Finland in a Historical and Comparative Perspective*. Research Group for Comparative Sociology, University of Helsinki. Research Reports No. 33. Yliopistopaino, Helsinki.
- Berglund, Sten ja Ulf Lindström (1978): *The Scandinavian Party*

- System(s). A Comparative Study*. Studentlitteratur, Lund.
- von Beyme, Klaus (1984): *Parteien in westlichen Demokratien*. Piper, München.
- Kivinen, Markku (1989): *The New Middle Classes and the Labour Process. Class Criteria Revisited*. Helsingin yliopiston sosiologian laitoksen tutkimuksia No. 223. Yliopistopaino, Helsinki.
- Martikainen, Tuomo, ja Risto Yrjönen (1991): *Vaalit, puolueet ja yhteiskunnan muutos*. Tilastokeskus, Tutkimuksia 178, Helsinki.
- Rantala, Onni (1968): Politiska regioner. Teoksessa Jan-Magnus Jansson, toim., *Studier i Finländsk politik*, s. 5—62. Falkenbergs Boktryckeri AB, Falkenberg.
- Rose, Richard (toim., 1974): *Electoral Behavior. A Comparative Handbook*. The Free Press, New York.
- Suhonen, Pertti (1984): Luokka-asema ja puoluekanta. *Politiikka* 26:2, s. 177—189.
- Tilastokeskus (1987): *Kansanedustajain vaalit 1987*. Suomen virallinen tilasto XXIX A 38. Valtion painatuskeskus, Helsinki.
- Tilastokeskus (1988) *Presidentin vaalit 1988*. Suomen virallinen tilasto. Vaalit 1988. Valtion painatuskeskus, Helsinki.
- Tilastokeskus (1989): *Kunnallisvaalit 1988*. SVT Vaalit 1989:1. Valtion painatuskeskus, Helsinki.
- Tilastokeskus (1989): *Suomen tilastollinen vuosikirja 1989*. 84. vuosikerta. Suomen virallinen tilasto. Valtion painatuskeskus, Helsinki.
- Tilastokeskus (1991): *Kansanedustajain vaalit 1991*. Ennakkotilasto. SVT Vaalit 1991:1. Tilastokeskus, Helsinki.
- Vanhanen, Tatu (1981): *Evolutionary Interpretation of Party Competition*. Paperi VI Pohjoismaisilla valtio-opin päivillä Turussa 17.—19. 8. 1981.
- Vanhanen, Tatu (1986a): *Puolueiden mukautuminen yhteiskunnan muutoksiin*. Esitelmä Poliitiikan tutkimuksen päivillä Helsingissä 21.—22. 3. 1986.
- Vanhanen, Tatu (1986b): *Pohjoisessa yleispuolue, etelässä maatalouspuolue*. *Suomenmaa* 31. 12. 1986.
- Vanhanen, Tatu (1987): *Keskustapuolueen kannatus ja maa- ja metsätalousväestö*. Esitelmä Poliitiikan tutkimuksen päivillä työryhmässä »Poliittiset puolueet ja poliittinen käyttäytyminen» Turussa (Åbo Akademi) 20.—21. 3. 1987.
- Vanhanen, Tatu (1991): *Suomen keskustan vaalikannatuksen ympäristörajoitteet*. Esitelmä Poliitiikan tutkimuksen päivillä Turussa 11.—12. 1. 1991.

Litetaulukko. Vaalipiirittäinen luettelo suomenkielisistä kunnista, joissa Suomen Keskusta näyttää saaneen poikkeuksellisen suuren osuuden (yli 45 %) tai poikkeuksellisen vähäisen osuuden (alle 3 %) ei-maatalousväestön äänistä vuoden 1991 eduskuntavaaleissa.

Vaalipiiri/ Kunta	Keskusta 1991 %	Maa- ja metsä- talousväestö -85 %	Erotus	Erotuksen %-osuus ei-maatalousväestön %-osuudesta
Uudenmaan vaalipiiri				
Poikkeuksellisen pieni osuus				
Artjärvi	54.2	53.2	1.0	2.1
Karjalohja	31.5	30.1	1.4	2.0
Myrskylä	33.8	32.7	1.1	1.6
Ruotsinpyhtää	21.7	20.1	1.6	2.0
Turun ja Porin eteläinen				
Pieni osuus				
Särkisalo	16.1	22.5	0	0
Velkua	39.0	50.6	0	0
Turun ja Porin pohjoinen				
Pieni osuus				
Kihniö	24.0	26.2	0	0
Lavia	38.1	38.0	0	0
Mouhijärvi	33.1	33.3	0	0
Suodenniemi	38.9	50.5	0	0
Vampula	48.2	46.8	1.4	2.6
Hämeen eteläinen				
Pieni osuus				
Hauho	31.4	35.0	0	0
Koski HI	39.9	39.2	0.7	1.2
Lammi	31.5	29.8	1.7	2.4
Padasjoki	21.5	22.7	0	0
Hämeen pohjoinen				
Pieni osuus				
Juupajoki	26.8	25.5	1.3	1.7
Kuhmalahti	38.5	38.4	0.1	0.2
Kuru	27.0	34.0	0	0
Luopioinen	26.1	37.2	0	0
Längelmäki	28.3	37.7	0	0
Pälkäne	19.7	25.7	0	0
Ruovesi	27.7	27.4	0.3	0.4
Sahalahti	21.6	20.5	1.1	1.4
Vesilahti	38.7	41.8	0	0
Mikkelin vaalipiiri				
Pieni osuus				
Hartola	40.5	40.5	0	0
Pertunmaa	43.2	50.6	0	0
Savonranta	41.5	39.8	1.7	2.8
Sysmä	33.9	39.7	0	0
Pohjois-Karjalan vaalipiiri				
Pieni osuus				
Valtimo	46.2	45.0	1.2	2.2
Kuopion vaalipiiri				
Pieni osuus				
Tervo	50.8	49.9	0.9	1.8

Keski-Suomen vaalipiiri

Pieni osuus				
Konnevesi	40.7	39.4	1.3	2.1
Kuhmoinen	29.1	34.4	0	0
Leivonmäki	38.5	38.7	0	0
Luhanka	43.5	49.8	0	0
Uurainen	29.9	34.4	0	0

Vaasan vaalipiiri

Suuri osuus				
Kannus	64.6	24.6	40.0	53.1
Kauhava	62.0	23.5	38.5	50.3
Kaustinen	66.1	37.3	28.8	45.9
Kortesjärvi	75.5	48.4	27.1	52.5
Perho	71.5	40.0	31.5	52.5
Toholampi	68.6	39.2	29.4	48.4

Oulun vaalipiiri

Suuri osuus				
Haapajärvi	61.0	23.4	37.6	49.1
Oulainen	57.9	17.7	40.2	48.8
Ylivieska	55.3	11.7	41.6	47.1
Alavieska	69.5	40.0	29.5	49.2
Haapavesi	62.6	28.2	34.4	47.9
Kuivaniemi	65.4	33.0	32.4	48.4
Kuusamo	71.0	21.4	49.6	63.1
Kärsämäki	77.1	41.6	35.5	60.8
Merijärvi	78.8	49.3	29.5	58.2
Nivala	64.9	33.2	31.7	47.5
Pudasjärvi	66.5	31.5	35.0	51.1
Pyhäntä	66.9	31.8	35.1	51.5
Rantsila	71.1	42.9	28.2	49.4
Ristijärvi	72.1	43.7	28.4	50.4
Sievi	67.8	40.5	27.3	45.9
Siikajoki	67.6	38.6	29.0	47.2
Yli-Ii	70.8	40.9	29.9	50.6

Lapin vaalipiiri

Suuri osuus				
Kemijärvi	56.3	12.2	44.1	50.2
Tornio	56.0	8.0	48.0	52.2
Enontekiö	62.8	14.6	48.2	56.4
Keminmaa	53.8	7.0	46.8	50.3
Muonio	57.6	11.6	46.0	52.0
Posio	72.1	34.1	38.0	57.7
Ranua	77.1	37.8	39.3	63.2
Rovaniemen mlk	55.3	16.0	39.3	46.8
Simo	67.0	19.4	47.6	59.1
Tervola	63.3	27.8	35.5	49.2
Pello	65.8	21.6	44.2	56.4
Utsjoki	58.6	16.3	42.3	50.5
Ylitornio	59.8	24.7	35.1	46.6